

Folkhälsomyndigheten

Podden Liv & Hälsa

Mässling – så farlig är sjukdomen

[Pernilla Engström, programledare]

Mässling är en sjukdom som kan ge allvarliga konsekvenser och är väldigt smittsam. Välkommen hit Johanna Rubin, du är ju tf enhetschef för enheten för vaccinationer. Kan du berätta, vad är egentligen mässling för sjukdom och hur allvarligt sjuk kan man bli?

[Johanna Rubin, tf enhetschef] Ja, det är en mässlingssjukdom som är, som man får i barndomen om man inte vaccinerar, som finns i så gott som alla världens länder. Och det är ju fortfarande stora utbrott i många länder, och då särskilt bland barn som kan bli svårt sjuka. Och tyvärr ganska många barn som dör varje år i mässling i världen. Och de symptomen man får är ju som en övre luftvägsinfektion i början kan man säga, torrhosta, röda rinnande ögon och så får man feber. Och så det karakteristiska utslaget med prickar som vi är vana vid att se. Men sen kan det också bli komplikationer som lunginflammation, hjärnhinneinflammation till och med och även dödsfall.

[Pernilla] Och hur många i Sverige är det som är vaccinerade? Hur ligger vi till jämfört med andra länder?

[Johanna] Vi har ju en bra vaccinationstäckning i Sverige och de siffrorna vi har, det är ju då från barnvaccinationsprogrammet där vi ligger på ungefär 95 procent i täckning. Så att vi har ett bra skydd i befolkningen, och det är ju lika högt som de andra nordiska länderna till exempel. Men många länder i Europa ligger ju lägre, och i en del andra länder utanför Europa är det ännu lägre siffror.

[Pernilla] Vad innebär den här vaccinationstäckningen för risken för att det ska uppstå utbrott av mässling?

[Johanna] Ja, den är ju avgörande då. För att man säger då att om man har runt 95 procent som vi har, då har man en så hög immunitet. Att det blir liksom som en skyddsvägg kan man säga runt ett fall. Kommer det ett fall så finns det liksom ingen att smitta då, för att alla runt om den är immuna. Och då får man ju bara så här små utbrott som vi har haft. Det har kommit in en person och smittar några stycken, kanske tio fall. Men i andra länder med lägre vaccinationsgrad då är det så stor andel - tio, tjugo, trettio procent, så att det blir ju väldigt många som blir sjuka då.

[Pernilla] Du säger att vaccinationsgraden generellt är hög i Sverige, men finns det några skillnader mellan olika områden?

[Johanna] Ja, det vet vi ju att det finns lite olika områden. Vissa BVC:er, kanske vissa kommuner, har lite lägre vaccinationstäckning. Så att där har man ju då en

högre risk om det skulle komma in ett sånt här fall. Oftast någon som är smittad utifrån till exempel.

[Pernilla] Hur allvarligt skulle du säga att det är när det uppstår utbrott här i landet med många smittade som nu då, kopplat till den svenska festivalen?

[Johanna] Det här utbrottet är ju speciellt då, för det här är ju lite större än de som jag beskrev förut. Här så är det ju många som inte har haft nån immunitet, som några få procent i Sverige som inte är vaccinerade. Det är ju extra många här som har råkat bli exponerade för mässling, och också då blivit sjuka för att det är en sådan smittsam sjukdom. Så är man i närheten av ett fall då blir man sjuk i princip. Så att det är ju allvarligt eftersom sjukdomen kan bli så allvarlig. Därför är utbrottet allvarligt. Vi riskerar ju att se många svårare sjuka mässlingsfall.

[Pernilla] Vad ska man göra om man misstänker att man har symptom på mässling eller att man kan hektar varit exponerad?

[Johanna] Ja, då ska man ju kontakta vården. Och det viktiga här är ju då att man kontakta vården per telefon eftersom det är en så smittsam sjukdom. Så att har man symptom, eller kanske börjar bli sjuk och inte ens vet, men man vet att man har träffat någon med mässling och det är hög risk för att man då ska kunna sprida mässlingen vidare, då ska man inte gå fysiskt till ett väntrum eller så utan ringa 1177 eller vården och få instruktioner.

[Pernilla] Du sa ändå att det är några få procent som inte är vaccinerade och jag tänker - vilka är de största riskerna för ovaccinerade? Till exempel små barn som ännu inte har hunnit få sin vaccination?

[Johanna] Precis de som har högst risk då för allvarlig sjukdom i mässling, det är ju barn under fem år. Och sen är det också generellt vuxna, men det är särskilt gravida och de som har sänkt immunförsvar på grund av läkemedel eller sjukdom.

[Pernilla] Och du säger störst risk för allvarlig sjukdom, vad menas med det?

[Johanna] Jo, då är det så att man får mer än det här med feber och utslag. Att man kanske får lunginflammation eller också påverkan på hjärnan helt enkelt. Man får som en hjärninfektion och också risk för död.

[Pernilla] Hur väl skyddar vaccinet mot mässling? Finns det någon risk att man kan smittas trots att man är vaccinerad?

[Johanna] Ja, skyddsgraden är, det är ett av de vaccinen som har väldigt hög skyddsgrad. Men även om den då är uppåt 98 procent så blir det ju alltid så att det är några individer som inte har den här benägenheten kanske att svara lika piggt eller så. Så att i ett större utbrott, då förväntar man sig att på något fall så har man liksom smitit förbi den här immuniteten, så att i ett större utbrott kommer man alltid se ett eller ett par fall som är vaccinerade. Som är de här undantagen från regeln helt enkelt.

[Pernilla] Och om man då är lite äldre, hur kan man veta om man är vaccinerad eller inte?

[Johanna] Det bästa är ju då man har några gamla vaccinationshandlingar att gräva fram hemma från barnhälsovården eller skolan. Eller att man kan fråga sina föräldrar om de vet om man vaccinerades. Då får man ju ta dem på orden. Om man har en sådan uppgift att du fick allt som man skulle få, då har man ju en säker uppgift även om man inte har ett papper kvar, så det får man ju gå efter då. Och vill man veta vilka vaccinationer som var aktuella så finns det som tabell på Folkhälsomyndighetens hemsida som man kan titta på.

[Pernilla] Och hur säkert är vaccinet? Finns några biverkningar?

[Johanna] Ja, det är ett säkert och bra vaccin som är använt över hela världen i många miljoner doser, så det känner vi väl till de biverkningar man kan få. Framför allt är det ju så här lokala lite stick och sveda och så efter injektionen. Men så kan man också få efter cirka tio dagar, två veckor, en liten febertopp när man kan säga att kroppen börjar reagera på vaccinet.

[Pernilla] Finns det någon risk för att utvecklingen i Sverige skulle kunna bli som i USA eller andra länder där man har sett stora mässlingsutbrott och vaccinationsgraden är lite lägre?

[Johanna] Ja, om man tänker på hur vi har det nu, med en 95 procents täckningsgrad, då blir det ju inte lika stora utbrott med tusentals fall som i andra länder eftersom det är ingen mer som kan bli smittad så att säga. Det är bara en liten, liten population som är de som är mottagliga. Sedan är det ju frågan då om du också syftar på där att situationen skulle kunna bli så här att vaccinationstäckningen sjunker, liksom att det blir den situationen då att det blir stora utbrott för det. Men vi har ju ett högt förtroende för just vården och de institutioner som står för vaccinationer, BVC-sköterskor, skolsköterskor, så att det är långt borta med de scenarierna.

[Pernilla] Hur tror du att till exempel desinformation om vaccin skulle kunna påverka viljan att vaccinera sig? Och har vi sett någon minskning i vaccinationsgrad här i Sverige?

[Johanna] Vi följer ju det här väldigt noga förstås, och tittar i alla regioner och kommuner på lokala siffror också, och vi har inte sett någon säker täckning nu. Det vi såg var under pandemin där andra länder kanske sviktade för att man inte vågade gå till vård, eller det var den här ökade debatten om vaccin. Då höll ju vi i vår vaccinationstäckning väldigt bra i barnvaccinationsprogrammet. Men vi, vi hör ju, vi fångar upp alla signaler vi kan från barnhälsovård och elevhälsa, vårdcentraler och vi hör ju att det är mycket frågor och framför allt på grund av den desinformation och missinformation som finns. Där stödjer ju vi barnhälsovård och skolhälsovård med faktaunderlag, undervisning och så, så att man ska kunna möta de här ökade frågorna, för att för att inte hamna på en sjunkande täckning, utan vi jobbar ju nu för att behålla.

[Pernilla] Tack så mycket Johanna.

[Johanna] Tack.